

До ювілею „Русскихъ Вѣдомостей“.

50 років тому почали виходити в Москві „Русскія Вѣдомости“. Це була невеличка й невиразна газета, бідна на зміст, без жадного впливу на громадянство, майже непомітна навіть серед тодішньої вбогої російської преси. Не їм, а „Дню“, „Московскимъ Вѣдомостямъ“, „Голосу“, то-що, належало тоді керування російською громадською думкою, як що взагалі можна було говорити в ті часи про якесь керування од щоденних газет. Бо далеко більше впливу тоді мали на громадянство товсті місячники, журнали, що збирали в собі усе найбільш талановите в письменстві й були справді керівниками принаймні нечисленного гурту російської інтелігенції та голосом її проводирів.

Року 1866 після нових „временныхъ правилъ о печати“, або „временно-обязаннаго состоянія полусвободы“, як влучно назвав був ті правила недавно померший Фойницький,— „Русскія Вѣдомости“ перейшли під нову редакцію. Взяв їх у свої руки Н. С. Скворцов і поставив на ту колію, якою в загальних рисах газета йшла аж по сьогоднішній день. Демократично-визвольні ідеї 60 і 70-х років минулого віку зробилися для „Русскихъ Вѣдомостей“ тим прапором, якого вони вже не міняли ні разу, твердо стоячи на своїй позиції радикального лібералізма й збираючи під цей прапор усе нових та нових прихильників. Помалу, ступінь по ступіню завойовувала газета собі читачів та вплив на громадянство в Росії. Потроху, коли змовкав

голос більш впливових органів 60-х і 70-х років, заступництво інтелігентних сил переходило до „Русских Вѣдомостей“ і вже в 80—90 р.р. це була найчистіша й найвпливовіша з усіх російських газет, що в можливій по тодішнім цензурним обставинам формі чесно справляла свою повинність і не подавалась перед реакцією ані на ступінь назад. Спокійно, академічно, „по професорському“ вона обстоювала всі ті самі ідеї особистої й громадської волі, що позначилися були в реформах 60-х років, але в державному житті під тиском реакції були занепали. Народ і його потреби та інтереси стояли на першому плані для „Русских Вѣдомостей“; земське й городське самоврядування, гласний суд, воля слова й віри і т. и.—ці елементарні вигоди громадського життя знаходили тоді певний захист на сторінках „Русских Вѣдомостей“, і не було в щоденній російській пресі другого такого органу, щоб зробив стільки послуг громадському розвитку та поширенню ідей поступу і волі.

Надто велика громадська заслуга шановної газети виявилася в 80—90 р.р., під час найбільшої й найтяжчої реакції, з одного боку, та перших проблесків громадського оживлення, з другого. „Русскія Вѣдомости“ під той час і сами зробились прапором і читання газети вже само по собі було ознакою опозиції до тодішнього ладу. Не диво, що удари реакції часто падали на незалежну, чесну газету, але не примусили її ні сховати прапор, ні змінити напрям. Усе так само спокійно стояла вона на своїй почесній варті й твердо держала свій курс до берега вільнішого життя. І цілі покоління виховувались на цій газеті, поколінням закладала вона в душу основи справжнього громадського життя та діяльності й боротьби за громадське добро.

Єсть, правда, в діяльності шановної газети й одна велика прогалина—та сама, що і в житті взагалі російського поступового громадянства. Це байдужість до національної справи. Національне питання ніколи не знаходило відповідного місця на сторінках газети, ніколи не пробувала вона його ставити на цілу широчінь, ніколи не стежила за життям недержавних народів у Росії. Оборона автономних прав Фінляндії та сплуття до поляків—опе і все, що одбивалося в „Русских Вѣдомостях“ з національного питання, та й тут на перший план висувались зовсім не національні моменти. Українське питання газета цілком нехтувала і коли за весь 50-літній час її існування знайдеться з 5 статтів на цю тему, то й це добре. Що до національного питання, то „Русскія Вѣдомости“ займали типову позицію російського інтелігента; тоб-то були виключно великоруською газетою, хоч і намагались стати „общерусскою“. Не диво, що вони одбивали в собі життя не цілої Росії, а лиш кутка її—того, що тягнеться до Москви, тоб-то Великої Росії, хоч були розповсюджені й читані по всій Росії. В цьому виявився той невідомий централізм, те нехтування насущними справами, скоро вони одбігають од ліберального шаблону, якими взагалі визначається російське й зрусифіковане громадянство. На цьому пункті газета не вела, а сама йшла за своїми читачами.

50 років життя чесної незалежної газети—це великий і довгий вік, до якого в Росії рідко яке періодичне видання доживає. І старий лад, і ще більше „обновленный строй“ утворили

кладовище, на якому поховано безліч органів громадської думки, що не відповідали „виламъ правительства“. Тим то не диво, що ювілей „Русских Вѣдомостей“ зробився справжнім святом незалежної преси і всього поступового громадянства російського.

Вітаючи шановного ювілята й бажаючи йому довгого віку й давньої витривалости на роботі, ми все ж приходимо на те свято з жалачи, що національні потреби українського народу, саме його національне існування—не знаходили собі місця в ряду тих справ, якими цікавилась впливова газета. А разом з тим не можемо не побажати, щоб на далі змінилась ця політика замовчування—шкідлива і для тих, хто замовчує, і для тих, кого замовчують. Вона ж бо плодить незнання з одного боку, і почуття образи—з другого, а це, певна річ, не сприяє укладанню добрих сусідських стосунків і заважає йти разом навіть тоді, коли сусідам по дорозі.

Сергій Ефремов.

Адреса української преси „Русскимъ Вѣдомостямъ“.

Сьогодні в Москві на ювілей „Рус. Вѣд.“ буде прочитано адресу од української преси. Передати і прочитати адресу доручено д. д. М. Василенкові, І. Полторацькому і баронові Ф. Штейнгелю.

„Русскимъ Вѣдомостямъ“ од української преси.

6 жовтня 1913 року.

В умовах російського життя святкування 50-літнього ювілею незалежного органа преси—явище виняткове тим то все поступове громадянство російське святкує сьогодні велике і надзвичайне свято. З усіх кутків Росії, од багатьох тисяч читачів надходять привітання й вислови щирої й глибокої подяки за громадсько-політичне виховання „Русскими Вѣдомостями“ мало не двох поколінь російського громадянства в принципах волі особи й громадянства. Українська преса, стоячи на ґрунті тих же самих ідеалів гуманности і змагань до волі й справедливости, також вітає „Рус. Вѣд.“ як старшого й значного товариша по зброї, що півсотні літ вистояв на варті, керуючи громадською думкою і тримає у своїх руках прапор служення високим ідеалам гуманности й громадськості за найтяжчих і найтемніших часів політичного життя в Росії.

При цій нагоді представники української преси повинні нагадати, що розвій життя в Росії поставив на черзі цілу низку проблем першорядної ваги, між якими особливе місце належить проблемі національній. В той час коли поступове російське громадянство та керівники його на чолі з незалежною пресою що до питань політичних та соціальних йшли за віком і в свідомість громадянства провадили демократичні ідеї,—вони не зважали значіння цієї з найдулжних підойм демократизму—національного відродження поневолених народів.

Ради загальнополітичних цілей і змагаєть представники української преси визнають за неминучу потребу, щоб поступове російське громадянство перестало бути байдужим до національної проблеми в Росії, щоб воно одмовилось від традиційного погляду на національні змагання як на штучні й вигадані, що ніби то стоять на перешкоді загальному вільному рухові і ускладняють його; щоб воно